

Рахункова палата

Затверджено
постановою Колегії
Рахункової палати
від 09.06.2015 № 10-2

ЗВІТ

про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету у 2014 році на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Київ 2015

ЗМІСТ

Преамбула	3
Вступ.....	4
1. Нормативно-правове забезпечення використання коштів державного бюджету у 2014 році на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.....	5
2. Організаційне забезпечення використання коштів державного бюджету у 2014 році на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.....	14
2.1. Здійснення обліку громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.....	15
2.2. Організаційне забезпечення виплати у 2014 році грошової допомоги та компенсації.....	18
3. Фінансове забезпечення виплати щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.....	21
4. Результати аудиту використання коштів державного бюджету у 2014 році на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.....	28
Висновки	33
Пропозиції.....	37

ПРЕАМБУЛА

Підстава для проведення аудиту: Закон України «Про Рахункову палату» (статті 6,7); План роботи Колегії Рахункової палати на I півріччя 2015 року.

Мета аудиту: оцінка законності та ефективності використання коштів державного бюджету, передбачених у 2014 році на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Предмет аудиту:

✓ кошти державного бюджету, передбачені на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства (далі - грошова допомога) та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (далі – компенсація), що виділялись Міністерству соціальної політики України (далі – Мінсоцполітики) за бюджетною програмою за КПКВК 2501200 «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» у 2014 році;

✓ нормативно-правові, адміністративні, розпорядчі акти, інші документи, що регламентують порядок використання коштів на цю мету;

✓ управлінські рішення головного розпорядника бюджетних коштів Мінсоцполітики щодо виплати грошової допомоги та компенсації;

✓ розрахунок потреби в коштах для виплати грошової допомоги і компенсації, паспорт бюджетної програми, звіт про його виконання, кошториси та розрахунки до них;

✓ дані щодо обґрунтування визначених розмірів компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

✓ облік громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, що застосовується для здійснення виплати грошової допомоги та компенсації;

✓ дані Єдиного державного реєстру осіб, які мають право на пільги;

✓ інформація про позови до судів громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, судові рішення і їх виконання стосовно виплати щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування;

✓ дані відомчої, фінансової та бюджетної, статистичної, оперативної звітності, первинних бухгалтерських документів з питань аудиту.

Об'єкти аудиту: Міністерство соціальної політики України; департамент соціального захисту населення Київської обласної державної адміністрації та управління праці та соціального захисту населення Києво-Святошинської районної державної адміністрації Київської області (м. Київ).

ВСТУП

Чорнобильська аварія - це трагічна подія, яка торкнулася та змінила життя багатьох мільйонів громадян України. Питання захисту прав громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, є важливим аспектом здійснення державою своїх зобов'язань у сфері соціального захисту населення в частині надання соціальної допомоги.

Станом на 01.01.2015 статус громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, в Україні мають **2025,1 тис. осіб**, з яких, зокрема, **222,5 тис. осіб** - учасники ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС і **1802,6 тис. осіб** - потерпілі внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Протягом останніх двох років вперше спостерігається зменшення чисельності громадян, віднесених до категорії 1 (інвалідів, щодо яких встановлено причинний зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою): якщо на початок 2013 року таких громадян було **116,8 тис. осіб**, то на початок 2015 року їх чисельність зменшилась до **113,3 тис.**, при цьому в 1991 році таких осіб налічувалось близько 2 тисяч. Слід зазначити, що серед інвалідів **56 відс.** - безпосередні учасники ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС (63,2 тис. осіб). Зменшилась також і чисельність громадян, віднесених до категорії 2 - відповідно з **197,8 до 181,8 тис. осіб**. Усі вони мають право на отримання пільг і компенсацій згідно із Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Видатки на виконання бюджетної програми щодо соціального захисту постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи громадян, головним розпорядником якої є Мінсоцполітики, в державному бюджеті на 2014 рік затверджені в обсязі **2,6 млрд. гривень**. Водночас для реалізації положень Закону в повному обсязі при виконанні цієї бюджетної програми потреба в коштах становить майже **21 млрд. гривень**.

На сьогодні через обмеженість фінансування не в повному обсязі виконуються зобов'язання із забезпечення соціальних прав і гарантій, які надані постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи відповідно до законодавства. Неузгодженість між розмірами допомоги і компенсацій, визначеними Законом України від 28.02.91 № 796 «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі - Закон № 796) і встановленими Кабінетом Міністрів України, призводить до звернень громадян до судів.

Зважаючи на важливе соціальне значення цієї проблеми, Рахункова палата провела аудит ефективності використання коштів державного бюджету у 2014 році на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

1. Нормативно-правове забезпечення використання коштів державного бюджету у 2014 році на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Статтею 16 Конституції України визначено, що подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є **обов'язком держави**.

Основні положення щодо реалізації конституційного права громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на охорону їх життя і здоров'я та створення єдиного порядку визначення категорій зон радіоактивно забруднених територій, умов проживання і трудової діяльності на них, соціального захисту потерпілого населення визначає Закон № 796.

Закон № 796 визначає компенсаційну політику держави, передбачає обсяг пільг для постраждалих та закріплює їх особливий статус, під соціальний захист держави взято безпосередніх учасників ліквідації аварії на ЧАЕС і найбільш вразливі верстви населення – дітей, інвалідів, громадян, які проживають на забруднених радіонуклідами територіях, мають відповідні пільги та отримують компенсаційні виплати.

Відповідно до статті 9 Закону № 796, **особами, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, є:**

- **учасники ліквідації** наслідків аварії на Чорнобильській АЕС - громадяни, які брали безпосередню участь у ліквідації аварії та її наслідків¹;
- **потерпілі** від Чорнобильської катастрофи - громадяни, включаючи дітей, які зазнали впливу радіоактивного опромінення внаслідок Чорнобильської катастрофи².

Категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, для встановлення пільг і компенсацій визначаються відповідно до статті 14 Закону № 796.

Для встановлення пільг і компенсацій визначаються такі категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи:

1) **інваліди** з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та потерпілих від Чорнобильської катастрофи (статті 10, 11 і частина третя статті 12), щодо яких **встановлено причинний зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою**, хворі внаслідок Чорнобильської катастрофи на променеву хворобу - **категорія 1**;

2) **учасники** ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, **які працювали у зоні відчуження, та особи, які постійно проживали у зоні**

¹ У статті 10 Закону № 796 визначені особи, які належать до учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

² Статтею 11 Закону № 796 визначені особи, які належать до потерпілих від Чорнобильської катастрофи.

безумовного (обов'язкового) відселення з моменту аварії до прийняття постанови про відселення - категорія 2;

3) учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які працювали у зоні відчуження, а також потерпілі від Чорнобильської катастрофи (не віднесені до категорії 2), які:

- постійно проживали на територіях зон безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення на день аварії або які за станом на 1 січня 1993 року прожили у зоні безумовного (обов'язкового) відселення не менше двох років, а на території зони гарантованого добровільного відселення - не менше трьох років та відселені або самостійно переселилися з цих територій;

- постійно проживають або постійно працюють чи постійно навчаються у зонах безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали чи постійно навчалися у зоні безумовного (обов'язкового) відселення не менше двох років, а у зоні гарантованого добровільного відселення - не менше трьох років, - категорія 3;

4) особи, які постійно проживають або постійно працюють чи постійно навчаються на території зони посиленого радіоекологічного контролю, за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали чи постійно навчалися у цій зоні не менше чотирьох років, - категорія 4.

Крім того, **право на пільги та компенсації мають особи, які працювали з моменту аварії до 1 липня 1986 року не менше 14 календарних днів або не менше трьох місяців протягом 1986-1987 років за межами зони відчуження на роботах з особливо шкідливими умовами праці (за радіаційним фактором), пов'язаними з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи, що виконувалися за урядовими завданнями³.**

Згідно із статтею 15 Закону № 796, підставами для визначення статусу **учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС** є період роботи у зоні відчуження, що підтверджено відповідними документами. Підставами для визначення статусу **потерпілих від Чорнобильської катастрофи, які проживають або працюють на забруднених територіях,** є довідка про період проживання, роботи на цих територіях.

Питання поділу території на відповідні зони, режим їх використання та охорони, умови проживання та роботи населення, господарську, науково-дослідну та іншу діяльність у цих зонах регулює Закон України від 27.02.1991 № 791а «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Постановою Кабінету Міністрів України від **23.07.1991 № 106** «Про організацію виконання постанов Верховної Ради Української РСР про порядок

³Постанова Кабінету Міністрів України від 15.11.1996 № 1391 «Про затвердження переліків видів робіт і місць за межами зони відчуження, де за урядовими завданнями у 1986-1987 роках виконувались роботи в особливо шкідливих умовах (за радіаційним фактором), пов'язаних з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи».

введення в дію законів Української РСР «Про правовий режим території, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» та «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» затверджено **перелік населених пунктів, віднесених до зон радіоактивного забруднення.**

Гарантовані державою компенсації та пільги постраждалим громадянам, віднесеним до **категорій 1 і 2**, встановлені статтями 20 і 21 вказаного Закону. Так, зокрема, передбачено **забезпечення продуктами харчування** з обов'язковим прикріпленням до відповідних магазинів за місцем проживання:

✓ **особам, віднесеним до категорії 1**, компенсується **50 процентів вартості продуктів харчування за медичними нормами**, встановлюваними центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я (пункт 14 статті 20 Закону № 796);

✓ **особам, віднесеним до категорії 2**, компенсується **25 процентів вартості продуктів харчування за фізіологічними нормами**, встановлюваними центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я (пункт 6 статті 21 Закону № 796).

Статтею 37 Закону № 796 (у редакції до **01.01.2008**) було встановлено, що громадянам, які проживають на територіях радіоактивного забруднення, виплачується **щомісячна грошова допомога у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства** в таких розмірах:

- у зоні посиленого радіоекологічного контролю - **30 процентів від мінімальної заробітної плати;**

- у зоні гарантованого добровільного відселення - **40 процентів від мінімальної заробітної плати;**

- у зоні безумовного (обов'язкового) відселення - **50 процентів від мінімальної заробітної плати.**

Ця допомога виплачується щомісяця органами праці та соціального захисту населення за місцем реєстрації. Виплата за два і більше місяців забороняється.

Відповідно до Програми діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої постановою Верховної Ради України від 11.10.1995, **Кабінет Міністрів України** постановою від **26.07.1996** № 836 «Про компенсаційні виплати особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі - Постанова № 836) **встановив розміри виплат, передбачених Законом № 796**, зокрема, щомісячної грошової допомоги громадянам, які проживають на територіях радіоактивного забруднення, у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва і особистого підсобного господарства:

- у зоні посиленого радіоекологічного контролю – **160 тис. крб. (1,60 грн.⁴)**;
- у зоні гарантованого добровільного відселення – **210 тис. крб. (2,10 грн.)**;
- у зоні безумовного (обов'язкового) відселення – **260 тис. крб. (2,60 гривень)**.

Слід зазначити, що у 1996 році розмір мінімальної заробітної плати становив **1500 тис. крб. (15 гривень)**.

Законом України від 28.12.2007 № 107 «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (далі - Закон № 107) **до статті 37 Закону № 796 внесені зміни**, якими визначено, що громадянам, які проживають на територіях радіоактивного забруднення, виплачується щомісячна грошова допомога у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства **в порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України**.

Рішенням Конституційного Суду України від 22.05.2008 № 10-рп/2008 зміни, внесені Законом № 107 до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи», **визнані неконституційними**.

Таким чином, норми статті 37 Закону № 796 з 22.05.2008 мали застосовуватися в редакції, що діяла до **01.01.2008**.

Рішенням Конституційного Суду України від **25.01.2012** № 3-рп/2012 у справі за конституційним поданням правління Пенсійного фонду України щодо офіційного тлумачення положень статті 1, частин першої, другої, третьої статті 95, частини другої статті 96, пунктів 2, 3, 6 статті 116, частини другої статті 124, частини першої статті 129 Конституції України, пункту 5 частини першої статті 4 Бюджетного кодексу України, пункту 2 частини першої статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України в системному зв'язку з окремими положеннями Конституції України встановлено, що в аспекті конституційного подання положення частини другої статті 96, пунктів 2, 3, 6 статті 116 Конституції України треба розуміти так, що **повноваження Кабінету Міністрів України** щодо розробки проекту закону про Державний бюджет України та забезпечення виконання відповідного закону пов'язані з його функціями, в тому числі щодо реалізації політики у сфері соціального захисту та в інших сферах. Кабінет Міністрів України **регулює порядок та розміри соціальних виплат і допомоги, які фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України, відповідно до Конституції та законів України**.

Пунктом 6⁷ прикінцевих положень Закону України від **16.01.2014** № 719 «Про Державний бюджет України на 2014 рік» (у редакції Закону України від 31.07.2014 № 1622⁵) установлено, що норми і положення, зокрема, **статей 20, 21 і 37** Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які

⁴ Відповідно до пункту 3 Указу Президента України від 25.08.1996 № 762 «Про грошову реформу в Україні» **українські карбованці підлягають обміну на гривні (банкноти та розмінну монету) за курсом 100000 карбованців на 1 гривню**.

⁵ Набрав чинності з 03.08.2014.

постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів бюджетів усіх рівнів, бюджету Пенсійного фонду України та бюджетів інших фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування на 2014 рік.

Аудитом встановлено, що виплати щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва у 2014 році здійснювалися відповідно до Постанови № 836 і з 1996 року її розміри не змінювались.

Враховуючи діючий у 2014 році розмір мінімальної заробітної плати та відповідно до Закону № 796, розмір допомоги становив би у зоні посиленого радіоекологічного контролю - **365,4 грн.**; у зоні гарантованого добровільного відселення - **487,2 грн.**; у зоні безумовного (обов'язкового) відселення - **609 гривень**. Слід зазначити, що чисельність отримувачів цієї грошової допомоги у 2014 році становила близько **665 тис. осіб**.

Розмір грошової допомоги, визначений Законом № 796 і розмір грошової допомоги, встановлений Кабінетом Міністрів України у 2013 та 2014 роках, наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Розміри щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва у 2013-2014 роках

	Розмір допомоги, розрахований відповідно до Закону № 796 (мін. зарплата 1147 грн.) у 2013 році, грн.	Розмір допомоги, розрахований відповідно до Закону № 796 (мін. зарплата 1218 грн.) у 2014 році, грн.	Розмір допомоги, встановлений постановою КМУ від 26.07.1996 № 836, грн.	Розмір допомоги, встановлений постановою КМУ № 836, відносно розміру, визначеного Законом № 796	
				2013	2014
<i>Щомісячна грошова допомога у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва, у тому числі:</i>					
- у зоні безумовного (обов'язкового) відселення	573,5	609	2,60	у 221 раз менше	у 234 раз менше
- у зоні гарантованого добровільного відселення	458,8	487,2	2,10	у 219 раз менше	у 232 раз менше
- у зоні посиленого радіоекологічного контролю	344,1	365,4	1,60	у 215 раз менше	у 228 раз менше

Згідно з даними таблиці, розміри грошової допомоги, встановлені Постановою № 836, у 2013 році були меншими у **215-221 разів**, у 2014 році - у **228-234 разів** від розміру, визначеного Законом № 796.

Отже, **розміри грошової допомоги** громадянам, які проживають на територіях радіоактивного забруднення, у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва і особистого підсобного господарства **були визначені Постановою № 836 в абсолютних величинах та не змінювались протягом 18 років, незважаючи на постійне зростання**

мінімальної заробітної плати.

За ці роки сума виплати грошової допомоги (від 1,6 грн. до 2,6 грн. на місяць) ніяким чином не впливала на рівень обмеження споживання постраждалими особами продуктів харчування місцевого виробництва і особистого підсобного господарства, не відповідала сьогоденню, втратила свою соціальну значущість, водночас була додатковим навантаженням для працівників органів соціального захисту населення.

Фінансування витрат, пов'язаних з реалізацією Закону № 796, згідно із статтею 63 цього Закону, здійснюється **за рахунок коштів державного бюджету**, коштів, які враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, та інших джерел, не заборонених законодавством.

Пунктом 9 статті 87 Бюджетного кодексу України встановлено, що до видатків, що здійснюються з Державного бюджету України, належать, зокрема, видатки на програми соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Мінсоцполітики як головний розпорядник бюджетних коштів, зокрема, спрямованих на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, згідно із статтею 23 Бюджетного кодексу України, будь-які бюджетні зобов'язання та платежі з бюджету здійснює лише за наявності відповідного бюджетного призначення.

При формуванні Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік Мінсоцполітики включало до бюджетних запитів пропозиції щодо збільшення видатків на соціальний захист постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи. Так, під час внесення змін до Закону України про Державний бюджет України на 2013 рік Мінсоцполітики зверталось до Мінфіну з проханням врахувати збільшення видатків за бюджетною програмою 2501200 «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». У 2014 році, враховуючи економічну та політичну ситуацію в країні, **питання збільшення видатків на такі цілі Мінсоцполітики не ініціювало**. Обсяг видатків за бюджетною програмою 2501200 «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» у 2013-2014 роках **не збільшувався**.

Законом України від **28.12.2014 № 76** «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» (далі - Закон № 76), що набрав чинності з **01.01.2015**, **виключено ряд пільг, передбачених Законом № 796**, зокрема, **виключено статтю 37 щодо виплати щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства громадянам, які проживають на території радіоактивного забруднення, а також статтю 2 «Визначення категорій зон радіоактивно забруднених територій»**.

Законом № 76 також внесено зміни до Закону України від 27.02.1991 № 791а «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», зокрема, виключено абзац

п'ятий частини другої статті 2 «Визначення категорій зон радіоактивно забруднених територій»: **відмінено зону посиленого радіоекологічного контролю.**

Пунктом 26 прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу (в редакції Закону України від **28.12.2014** № 79 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу») було визначено, що норми і положення, зокрема, **статей 20, 21, 37** Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» застосовуються **у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.**

Відповідно до пункту 16 прикінцевих положень Закону № 76, Кабінету Міністрів України доручено **у місячний строк з дня набрання чинності цим Законом** забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону; забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Кабінет Міністрів України **14.05.2015** прийняв постанову № 285 «Про компенсаційні виплати особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та визнання такими, що втратили чинність деяких постанов Кабінету Міністрів України», порушивши при цьому вимоги п. 16 прикінцевих положень Закону № 76 **у частині недотримання терміну** приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Пунктом 2 постанови передбачено визначити такою, що втратила чинність, постанову Кабінету Міністрів України від 26.07.1996 № 836 «Про компенсаційні виплати особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Водночас аудитом встановлено, що Кабінетом Міністрів України зміни до Порядку використання коштів державного бюджету для виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (далі - Порядок № 936), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.09.2005 № 936 (далі - Постанова № 936), **у зв'язку з виключенням статті 37 із Закону № 796 на час аудиту внесені не були.**

Мінсоцполітики розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку використання коштів державного бюджету для виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», яким передбачається привести у відповідність із чинним законодавством відповідний порядок, зокрема удосконалити механізм використання коштів державного бюджету для виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Так, у п. 2 змін, що вносяться до зазначеного Порядку, передбачено **виключити підпункт 2 пункту 4 Порядку № 936** щодо виплати щомісячної грошової допомоги громадянам, які проживають на території зон радіоактивного забруднення, у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства відповідно до частини першої статті 37 Закону № 796, Постанови № 836.

Також передбачено внесення змін до пункту 9 Порядку № 936: ініціюється **подовження терміну визначення Мінсоцполітики** в розрізі Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя **розмірів грошової компенсації** вартості продуктів харчування відповідно до Закону № 796 для громадян, віднесених до категорій 1 і 2, **з десятиденного строку до місячного терміну після прийняття закону про Державний бюджет України на відповідний рік**, виходячи з розроблених МОЗ фізіологічних (медичних) норм харчування, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.92 № 258, і даних Держстату щодо середніх цін на продукти харчування, що склалися в регіонах за попередні три місяці. За інформацією Мінсоцполітики, проект постанови погоджено всіма заінтересованими органами виконавчої влади і тільки **30.04.2015** подано на розгляд Кабінету Міністрів України.

Таким чином, Мінсоцполітики не дотримано терміну подання Кабінету Міністрів України проекту нормативно-правового акта щодо внесення змін до Постанови № 936 з метою реалізації п. 16 прикінцевих положень Закону № 76.

3 2011 року подолання наслідків Чорнобильської катастрофи здійснюється **без державної програми**, незважаючи на неодноразові рекомендації Верховної Ради України щодо подання проекту закону про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи.

4 березня 2015 року відбулись парламентські слухання на тему «Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об'єкт «Укриття» та перспективи розвитку зони відчуження». Пунктом 2 рекомендацій парламентських слухань, схвалених постановою Верховної Ради України від 22.04.2015 № 348-VIII, **Кабінету Міністрів України** рекомендовано внести на розгляд Верховної Ради України проекти законів України, зокрема:

- про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2016-2026 роки, передбачивши в ній вирішення проблем поліпшення медичного забезпечення та оздоровлення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, придбання для них ліків; комплексного соціально-економічного розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, та місць компактного переселення громадян; забезпечення житлом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; моніторингу радіологічних наслідків Чорнобильської катастрофи, виробництва радіологічно безпечної сільськогосподарської продукції; радіаційного захисту населення та екологічного оздоровлення забруднених територій; інформування громадян про

радіаційний стан територій; наукового забезпечення робіт та інформаційних систем;

- про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік», у якому передбачити збільшення обсягів асигнувань, зокрема, за бюджетною програмою «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» **не нижче рівня 2014 року.**

Про стан виконання рекомендацій парламентських слухань Кабінет Міністрів України зобов'язано поінформувати Верховну Раду України до 01.10.2015.

Таким чином, нормативно-правове забезпечення виплати щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на сьогодні недосконале та застаріле, містить правові колізії.

З 2011 року подолання наслідків Чорнобильської катастрофи проводиться без державної програми.

Розміри грошової допомоги були встановлені Постановою № 836 в абсолютних сумах і не змінювалися протягом 18 років, незважаючи на постійне зростання мінімальної заробітної плати, і були меншими майже в 230 разів від визначених Законом № 796.

Ця допомога розміром від 1,6 грн. до 2,6 грн. на місяць, яка нараховувалася більш як 655 тис. осіб, істотно не впливала на рівень обмеження споживання постраждалими особами продуктів харчування місцевого виробництва, втратила свою матеріальну та соціальну значущість, водночас була додатковим навантаженням для працівників органів соціального захисту населення.

Кабінет Міністрів України у порушення п. 16 прикінцевих положень Закону № 76 щодо приведення у місячний строк з дня набрання ним чинності нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом зміни до Постанови № 936 у зв'язку з виключенням ст. 37 із Закону № 796 до цього часу не вніс. Мінсоцполітики порушило термін подання Кабінету Міністрів України проекту нормативно-правового акта щодо внесення змін до Постанови № 936 для виконання п. 16 прикінцевих положень Закону № 76.

Постанову Кабінету Міністрів України від 14.05.2015 № 285 «Про компенсаційні виплати особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та визнання такими, що втратили чинність деяких постанов Кабінету Міністрів України» прийнято з недотриманням вимог п. 16 прикінцевих положень Закону № 76 у частині терміну приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

2. Організаційне забезпечення використання коштів державного бюджету у 2014 році на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Відповідно до пунктів 1, 3 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого Указом Президента України від 06.04.2011 № 389/2011, головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері соціального захисту населення, у тому числі постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи, є **Мінсоцполітики**.

Згідно з Положенням, Мінсоцполітики, зокрема, здійснює нормативно-правове регулювання у сферах соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; здійснює моніторинг виконання законодавства України щодо соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; організовує та координує роботу, пов'язану з визначенням статусу осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; організовує роботу щодо виплати передбачених законодавством України компенсацій та допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

У зв'язку з відновленням дії окремих положень Конституції України Законом України від 27.02.2014 № 795 «Про внесення змін до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» щодо приведення його у відповідність із Конституцією України»⁶ (далі - Закон № 795) внесені зміни до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 № 3166 (далі - Закон № 3166) та встановлено, що положення про міністерства, інші центральні органи виконавчої влади **затверджує Кабінет Міністрів України**. Пунктом 2 прикінцевих положень Закону № 795 визначено Кабінету Міністрів України **протягом трьох місяців** з дня опублікування цього Закону (01.03.2014) забезпечити перегляд і приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Пунктом 9 постанови Кабінету Міністрів України від **10.09.2014** № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» (далі - Постанова № 442)⁷ визначено міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади забезпечити надання **у двомісячний строк** Кабінетові Міністрів України проектів положень про відповідні центральні органи виконавчої влади, розроблених згідно з цією постановою.

На час аудиту, тобто через рік і два місяці після публікації Закону № 795 та через вісім місяців з дня опублікування Постанови № 442, **Положення про**

---

⁶ Набрав чинності з 02.03.2014.

⁷ Набрав чинності з дня опублікування 16.09.2014.

Міністерство соціальної політики України Кабінетом Міністрів України не затверджене.

У 2014 році участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, було основним завданням департаменту з питань соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (далі - Департамент), який керувався Положенням, затвердженим наказом Мінсоцполітики від 02.02.2012 № 55.

2.1. Здійснення обліку громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Мінсоцполітики здійснюється ведення Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги (далі - ЄДАРП), а його структурні підрозділи актуалізують інформацію щодо пільговиків.

ЄДАРП⁸ - це автоматизований банк даних, створений для забезпечення єдиного державного обліку фізичних осіб, які мають право на пільги за соціальною ознакою згідно із законами України.

Пільговик, який має право на конкретну пільгу згідно з кількома законами України (на сьогодні понад 20 законів), включається до ЄДАРП як пільговик, що користується цією пільгою згідно з **одним законом України за його вибором.**

Інформація, зібрана в ЄДАРП, використовується для проведення розрахунків з організаціями, що надають послуги пільговикам, за надані ними пільги з оплати житлово-комунальних послуг, послуг зв'язку, проїзду у міжміському транспорті, також нараховуються пільги на придбання твердого палива і скрапленого газу.

Як встановлено під час аудиту, станом на 01.01.2015 в ЄДАРП обліковується **1653,4 тис.** громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи *(без урахування постраждалих осіб, які проживали на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя, інформація по Донецькій і Луганській областях неповна)*, що на 48,8 тис. осіб, або на 2,9 відс., менше їх чисельності станом на 01.01.2014 (**1702,2 тис. осіб**) і на 120,4 тис. осіб, або на 6,8 відс., менше їх чисельності станом на 01.01.2013 (**1773,9 тис. осіб**).

Встановлено, що інформація ЄДАРП щодо чисельності постраждалих громадян Мінсоцполітики **не використовується в практичній роботі з визначення обсягів видатків для отримання ними допомоги та компенсацій**, зокрема, для визначення обсягів щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування

---

⁸ ЄДАРП запроваджено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.01.2003 №117 з метою налагодження обліку даних про пільгові категорії громадян та здійснення адресних розрахунків з підприємствами – надавачами послуг за надані громадянам пільги з оплати послуг.

громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

При формуванні контингенту отримувачів грошової допомоги та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, Мінсоцполітики користується **оперативними даними, отриманими від структурних підрозділів з питань соціального захисту населення облдержадміністрацій.**

Динаміка чисельності осіб, які мають статус постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, та осіб, що мають право на пільги, передбачені Законом № 796, наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Чисельність осіб, які мають статус постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, та осіб, що мають право на пільги, передбачені Законом № 796

Категорія постраждалих	Кількість постраждалих за роками, осіб		
	станом на 01.01.2013	станом на 01.01.2014	станом на 01.01.2015
Категорія 1, у тому числі	116758	117158	113268
- учасники ліквідації аварії на ЧАЕС	67509	67375	63210
- потерпілі внаслідок Чорнобильської катастрофи	49249	49783	50058
Категорія 2, у тому числі:	197840	191759	181848
- учасники ліквідації аварії на ЧАЕС	138048	133083	125059
- потерпілі внаслідок Чорнобильської катастрофи	59792	58676	56789
Категорія 3, у тому числі:	474319	464007	448748
- учасники ліквідації аварії на ЧАЕС	37899	36818	34229
- потерпілі внаслідок Чорнобильської катастрофи	436420	427189	414519
<i>Всього</i>	<i>788917</i>	<i>772924</i>	<i>743864</i>
Інші особи, не віднесені до категорій 1-3, які мають право на пільги	1343340	1309212	1281277
<i>Всього</i>	<i>2132257</i>	<i>2082136</i>	<i>2025141</i>

Згідно з даними таблиці, чисельність осіб, які мають статус постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, щороку зменшується. Так, загальна чисельність осіб станом на 01.01.2014 (*2082,1 тис. осіб*) зменшилась **на 2,4 відс.** порівняно з початком 2013 року (*2132,3 тис. осіб*), а станом на 01.01.2015 (*2025,1 тис. осіб*) - **на 2,7 відс.** порівняно з початком 2014 року.

Протягом останніх трьох років чисельність осіб, віднесених до категорії 1, **зменшилась на 3,5 тис. осіб** (з 116,8 тис. станом на 01.01.2013 до 113,3 тис. станом на 01.01.2015), до категорії 2 (ліквідатори) - **на 16 тис. осіб** (відповідно з 197,8 до 181,8 тис. осіб), у зв'язку зі смертністю цих категорій постраждалих громадян. Кількість осіб, віднесених до категорії 3, за цей період **зменшилась на 25,6 тис. осіб** (відповідно з 474,3 до 448,7 тис. осіб), що здебільшого обумовлено зміною категорії постраждалих громадян.

Отже, станом на 01.01.2013 до ЄДАРПу було внесено **83 відс.**, а станом на 01.01.2014 та 01.01.2015 - **82 відс.** від загальної чисельності громадян, постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС, взятих на облік у структурних підрозділах з питань соціального захисту населення.

При внесенні даних до ЄДАРПу постраждали громадяни обирають із ряду пільг, на які вони мають право за кількома законами, ті, що надаються на більш вигідних для них умовах.

Законом № 796 передбачено створення Єдиної системи реєстрації та медичного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи - Державного реєстру України (єдиної інформаційної системи) (ст. 16 Закону № 796) і організацію їх медичного обстеження та оздоровлення (ст. 17 Закону № 796).

За інформацією Мінсоцполітики, на виконання цього Закону створено автоматизовану інформаційну систему (АІС) «Державний реєстр України осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі - Державний реєстр), що діє на підставі Положення про організацію і функціонування Державного реєстру України осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.06. 97 № 571.

Перелік організацій, установ і закладів, які забезпечують реалізацію завдань Державного реєстру, затверджує Міністерство охорони здоров'я України (далі - МОЗ). Координує ведення і фінансування діяльності Державного реєстру Мінсоцполітики.

Указом Президента України від 02.09.2013 № 172/2013 «Про внесення змін до указів Президента України від 6 квітня 2011 року № 389 та № 397» були внесені зміни до Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого Указом Президента України від 06.04.2011 № 389/2011, і надані Мінсоцполітики повноваження щодо організації роботи з комплексного медико-санітарного забезпечення та лікування онкологічних захворювань у громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, із застосуванням високовартісних медичних технологій.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.07.2013 № 585-р «Про передачу у 2013 році деяких бюджетних призначень Міністерству соціальної політики» Мінсоцполітики передані бюджетні призначення, передбачені у 2013 році МНС, зокрема, за програмою 3202060 «Комплексне медико-санітарне забезпечення та лікування онкологічних захворювань із застосуванням високовартісних медичних технологій громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Законом про Державний бюджет України на 2014 рік програма «Комплексне медико-санітарне забезпечення та лікування онкологічних захворювань із застосуванням високовартісних медичних технологій громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» затверджена Мінсоцполітики за КПКВК 2501460.

Згідно з цією бюджетною програмою, виконання робіт з проектування, розробки, впровадження і функціонування АІС реєстру, а також відповідальність за його ведення покладено на ДУ «Український центр інформаційних технологій та Національного реєстру» МОЗ.

Головним завданням Державного реєстру є здійснення контролю за станом здоров'я, вивчення найближчих та віддалених медичних наслідків у осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

До складу Державного реєстру входять медичні, дозиметричні та соціологічні підреєстри, що забезпечують облік постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, відтворення доз їх опромінення, інформаційну підтримку заходів медичного та соціологічного забезпечення постраждалого населення. Дані, зібрані в Державному реєстрі, призначені для розроблення та впровадження профілактичних заходів, спрямованих на зниження негативних наслідків Чорнобильської катастрофи, і надаються до МОЗ, науково-дослідних інститутів Академії медичних наук України (Національний науковий центр радіаційної медицини). На час аудиту в базі даних реєстру зберігалися дані на **2396,3 тис. осіб, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи.**

2.2. Організаційне забезпечення виплати у 2014 році грошової допомоги та компенсації

Порядком № 936 визначено механізм використання, обліку, звітності і контролю за використанням коштів державного бюджету для виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, головним розпорядником яких є Мінсоцполітики.

Розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня за програмами є Міністерство соціальної політики Автономної Республіки Крим, структурні підрозділи з питань соціального захисту населення обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій⁹ (далі - структурні підрозділи соціального захисту населення), виконавчих органів міських, районних у містах (крім м. Києва та Севастополя) рад, Фонд соціального захисту інвалідів.

Згідно із пунктом 3 вказаної постанови, призначення громадянам компенсацій, допомоги певних видів і надання пільг здійснюється **за єдиною заявою** відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1146 «Про вдосконалення механізму надання соціальної допомоги».

Органи соціального захисту населення, що проводять нарахування та виплати, передбачені Законом № 796, звіряють у разі потреби отриману від громадян інформацію **щодо правомірності нарахування компенсаційних виплат** з відділами персоніфікованого обліку згідно з ЄДАРП.

Згідно з пунктом 4 Порядку № 936, виплата компенсацій та допомоги певних видів, передбачених Законом № 796, проводиться центрами по

---

⁹ Постановою Кабінету Міністрів України від 26.09.2012 № 887 затверджене Типове положення про структурний підрозділ місцевої державної адміністрації. Наказом Міністерства соціальної політики України від 26.11.2012 № 741 затверджені Методичні рекомендації з розроблення положень про структурні підрозділи соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій.

нарахуванню і виплаті соціальних допомог, структурними підрозділами соціального захисту населення за місцем реєстрації громадян працюючим і непрацюючим громадянам та пенсіонерам, зокрема:

- **щомісячна грошова допомога** - громадянам, які **проживають на території зон радіоактивного забруднення**, у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства відповідно до частини першої статті 37 Закону № 796, постанови Кабінету Міністрів України від 26.07.1996 № 836 «Про компенсаційні виплати особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

- **компенсація за пільгове забезпечення продуктами харчування** - громадянам, що **належать до першої та другої категорії постраждалих** відповідно до пункту 14 частини першої статті 20, пункту 6 частини першої статті 21 Закону № 796, за нормами, встановленими Міністерством охорони здоров'я.

Постановою Кабінету Міністрів України від **21.05.1992 № 258** «Про норми харчування та часткову компенсацію вартості продуктів для осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі - Постанова № 258) **Міністерству соціальної політики** надано право визначати виходячи із розроблених МОЗ фізіологічних (медичних) норм харчування постраждалих громадян (додаток № 4 до цієї постанови) і середніх цін на продукти харчування, що склалися у регіоні, **розміри грошової компенсації вартості продуктів харчування**, встановлені Законом № 796, зокрема, **для громадян, віднесених до 1 і 2 категорії**.

Слід зазначити, що пунктом 4 Постанови № 258 рекомендовано Раді міністрів Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям при забезпеченні продуктами харчування осіб, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи і **віднесені до категорії 1**, керуватися, крім фізіологічних (медичних) норм, також **додатковими нормами**, встановленими МОЗ (додаток № 5 до Постанови № 258).

Згідно з додатком 4 до Постанови № 258, фізіологічними (медичними) нормами, **які не змінювались з 1992 року**, передбачено забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, 30 видами продуктів харчування на місяць. Так, переліком передбачено забезпечення постраждалих старше 18 років, зокрема, м'ясопродуктами (6,7 кг), рибою та рибопродуктами (1,75 кг), молоком (11,8 л), сиром твердим (0,45 кг), овочами різними (16,3 кг), фруктами свіжими (9,6 кг), яйцями (23 шт.) тощо.

Відповідно до пункту 9 Порядку № 936, Мінсоцполітики **в десятиденний строк** після прийняття закону про Державний бюджет України на відповідний рік, виходячи з розроблених МОЗ фізіологічних (медичних) норм харчування, затверджених Постановою № 258, і даних Держстату щодо середніх цін на продукти харчування, що склалися в регіонах за попередні три місяці, визначає в розрізі Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя **розміри грошової компенсації вартості продуктів харчування для**

постраждалих громадян, віднесених до категорій 1 і 2.

Аудитом встановлено, що **розміри грошової компенсації вартості продуктів харчування** громадянам, віднесеним до категорії 1 і 2 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, **останні 5 років не змінювались**¹⁰.

Наказом Міністерства соціальної політики України від **07.04.2014** № 196 (далі - Наказ № 196) затверджені розміри грошової компенсації вартості продуктів харчування для громадян, віднесених до категорій 1 і 2 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на 2014 рік у розрізі адміністративно-територіальних одиниць.

Наказ № 196 затверджений з недотриманням вимог пункту 9 Порядку № 936 **в частині терміну визначення розмірів грошової компенсації**, який не може перевищувати десяти днів після прийняття закону про Державний бюджет України на відповідний рік¹¹.

Мінсоцполітики Наказом № 196 **на 2014 рік** визначило розмір грошової компенсації вартості продуктів харчування для громадян, віднесених до категорій 1 і 2 в розрізі регіонів, **на рівні 2010 року**.

Так, зокрема, для Рівненської ОДА **середня вартість харчування на 2010 рік** (за даними Держкомстату щодо середніх цін на продукти харчування, що склалися у регіонах **за жовтень-грудень 2009 року**) становила **877,6 грн.**, розмір компенсації для постраждалих громадян **категорії 1 (50 відс.) мав становити 438,8 грн., категорії 2 (25 відс.) - 219,4 гривень.**

Для **Рівненської області на 2010 рік** наказом Мінпраці від 31.05.2010 № 113 були встановлені такі розміри компенсацій: для громадян, віднесених до категорії 1 - **294 грн.**, віднесених до категорії 2 - **147 грн.**, що **менше визначеної потреби на 33 відсотки.**

На **2014 рік**, відповідно до Наказу № 196, розміри грошової компенсації для постраждалих **Рівненської області** також встановлені **на рівні 2010 року**.

При цьому середні ціни, за даними Держстату, по Рівненській області у грудні 2013 року порівняно з цінами у грудні 2009 року зросли **у 1,5-2 рази**, наприклад, м'ясопродукти у грудні 2013 року - 46,61 грн. (у грудні 2009 року - 32,65 грн.), риба та рибопродукти - 29,46 грн. (21,10 грн.), молоко - 7,60 грн. (4,68 грн.), масло вершкове - 56,16 грн. (33,83 грн.), сир твердий - 71,38 грн. (38,02 грн.), яйця - 10,61 грн. (6,65 грн.) тощо.

За розрахунками Мінсоцполітики на 2014 рік, **у разі врахування даних Держстату щодо середніх цін** на продукти харчування, що склалися за попередні три місяці (**жовтень-грудень 2013 року**), та **індексу споживчих цін 104,4 відс.** (грудень до грудня попереднього року) середньомісячний розмір компенсації мав би становити для громадян, віднесених до категорії 1 (50 відс.) -

¹⁰ Накази Мінпраці від 31.05.2010 № 113, від 24.01.2011 № 23 та накази Мінсоцполітики від 30.01.2012 № 44 та від 31.01.2013 № 35 про встановлення розмірів грошової компенсації вартості продуктів харчування громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи на відповідний рік.

¹¹ Закон України від 16.01.2014 № 719 «Про Державний бюджет України на 2014 рік».

565,7 грн., категорії 2 (25 відс.) - **282,8 гривні**. Повна потреба для проведення виплати компенсації у 2014 році становила **1414,5 млн. гривень**.

При цьому, за інформацією Мінсоцполітики, розрахунково середній розмір компенсації для постраждалих категорії 1 становив **308,1 грн.**, для категорії 2 - **154,9 грн.**, що в **1,9** рази менше, ніж визначено пунктом 9 Порядку № 936.

Отже, у 2014 році одна постраждала особа, віднесена до категорії 1, у середньому щомісяця недоотримувала **257,6 грн.** компенсації, категорії 2 - **127,9 грн.** компенсації.

Таким чином, у порушення п. 9 Порядку використання коштів державного бюджету для виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, затвердженого Постановою № 936, розміри грошової компенсації вартості продуктів харчування громадянам, віднесеним до категорії 1 і 2 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, останні п'ять років не змінювались.

Мінсоцполітики своїм наказом від 07.04.2014 № 196 визначило розмір грошової компенсації на 2014 рік на рівні 2010 року. Вже тоді цей розмір був на третину менший, ніж потреба. Враховуючи зростання цін протягом чотирьох років, реальні розміри компенсації зменшилися майже вдвічі, що призвело до недотримання фізіологічних (медичних) норм забезпечення продуктами харчування постраждалих громадян, затверджених Постановою № 258.

Наказ № 196 затверджений Мінсоцполітики з недотриманням вимог пункту 9 Порядку № 936 у частині терміну визначення розмірів грошової компенсації, який не може перевищувати десяти днів після прийняття закону про Державний бюджет України на відповідний рік.

Мінсоцполітики не створило єдиного системного і достовірного обліку громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, який би підтверджував правомірність нарахування їм відповідних виплат.

3. Фінансове забезпечення виплати щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

З 2012 року дев'ять бюджетних програм, що стосувалися соціального захисту постраждалих громадян, були об'єднані в одну бюджетну програму «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

У 2014 році видатки на здійснення заходів з виплати щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи,

Мінсоцполітики здійснювало в межах видатків, затверджених за **КПКВК 2501200** «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» за **напрямом використання бюджетних коштів** «Виплата щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Розрахована Мінсоцполітики потреба в частині зазначених виплат на 2014 рік за даними структурних підрозділів соціального захисту населення облдержадміністрацій становила **822898,8 тис. грн.** (чисельність отримувачів *983,2 тис. осіб*), у тому числі на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва - **15646,3 тис. грн.** (чисельність отримувачів *668,8 тис. осіб*); на виплату компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, - **807252,5 тис. грн.** (чисельність отримувачів *314,4 тис. осіб*).

Законом України від 16.01.2014 № 719 «Про Державний бюджет України на 2014 рік» (далі - Закон № 719)¹² загалом за КПКВК 2501200 бюджетні призначення за рахунок коштів загального фонду державного бюджету затверджені в сумі **2623153,5 тис. грн.**, тобто на рівні 2013 року (2623198,1 тис. гривень).

Паспорт бюджетної програми «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» на 2014 рік затверджено спільним наказом Мінсоцполітики та Мінфіну від **19.03.2014** № 138/272.

Слід зазначити, що паспорт бюджетної програм за КПКВК 2501200 на 2014 рік Мінсоцполітики спільно з Мінфіном затверджено через **78 днів** з дня набрання чинності Законом № 719, тобто з недотриманням вимог пункту 8 статті 20 Бюджетного кодексу України та пункту 6 розділу I Правил складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, затверджених наказом Мінфіну від 29.12.2002 № 1098 «Про паспорти бюджетних програм», в частині терміну затвердження паспорта бюджетної програми, який не може перевищувати **45 днів** з дня набрання чинності законом про Державний бюджет України, що є **порушенням бюджетного законодавства** згідно із пунктом 17 статті 116 Бюджетного кодексу України.

Паспортом бюджетної програми за КПКВК 2501200 на 2014 рік обсяг бюджетних призначень із загального фонду державного бюджету затверджено в сумі **2623153,5 тис. грн.**, з них, зокрема, за напрямами:

✓ «Виплата щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» - **781935,9 тис. грн.;**

✓ «Погашення кредиторської заборгованості, зареєстрованої в органах

¹² Набрав чинності з 1 січня 2013 року

Державної казначейської служби, станом на 01.01.2014 з виплати компенсацій та допомог постраждалим громадянам» - **44227,1 тис. грн.;**

✓ «Витрати на поштові операції з виплати компенсацій та допомог постраждалим громадянам» - **3689,1 тис. гривень.**

Безпосередньо на забезпечення виплати щомісячної грошової допомоги та компенсації Мінсоцполітики в розрахунках до паспорта передбачені видатки в обсязі **814470,9 тис. грн.**, що відповідали плановим призначенням 2013 року на такі цілі (*814470,9 тис. грн.*) у тому числі:

- на виплату грошової допомоги та компенсації - **781935,9 тис. грн.** (у тому числі на виплату грошової допомоги - **14867,4 тис. грн.**, на виплату компенсації - **767068,5 тис. грн.**);

- на погашення кредиторської заборгованості, зареєстрованої в органах Державної казначейської служби, станом на 01.01.2014 на забезпечення виплати щомісячної грошової допомоги та компенсації - **29911,5 тис. грн.;**

- витрати на поштові операції на забезпечення виплати щомісячної грошової допомоги та компенсації - **2623,5 тис. гривень;**

Зведеним кошторисом на 2014 рік за КПКВК 2501200 затверджені бюджетні призначення на суму **2623153,5 тис. гривень.**

Кошти за бюджетною програмою КПКВК 2501200 на відповідний напрям у 2014 році Мінсоцполітики спрямовувало згідно із щомісячними заявками-потребами структурних підрозділів з питань соціального захисту населення в межах кошторисних призначень на 2014 рік.

Протягом 2014 року, відповідно до розподілів відкритих асигнувань, Мінсоцполітики проводило спрямування структурним підрозділам соціального захисту населення кошторисних призначень загальною сумою в цілому за програмою, тобто без розмежування за напрямками. Перший розподіл за бюджетною програмою КПКВК 2501200 здійснено **13.01.2014**, надалі кошти спрямовувалися на початку кожного місяця.

На виконання листа Державної казначейської служби України від 26.03.2014 № 8-08/329-6900 Мінсоцполітики здійснило коригуючий розподіл відкритих асигнувань загального/спеціального фонду державного бюджету щодо перерозподілу відкритих асигнувань з установ та організацій, які обслуговувалися в територіальних органах Казначейства України в АР Крим та м. Севастополь, на інші установи, у тому числі за бюджетною програмою КПКВК 2501200.

Згідно з довідками про зміни до плану асигнувань від 27.03.2014, за КПКВК 2501200 Мінсоцполітики було здійснено перерозподіл проведених касових видатків, залишків невикористаних відкритих асигнувань та кошторисних призначень шляхом їх зменшення на рахунках структурних підрозділів АР Крим та м. Севастополь та їх збільшення на рахунку Мінсоцполітики на загальну суму **9951,2 тис. гривень** (касові видатки - **1564,1 тис. грн.**, залишки невикористаних відкритих асигнувань - **981,1 тис. грн.** та кошторисні призначення - **7406 тис. гривень**).

Затверджені початковим кошторисом Мінсоцполітики АР Крим

(8555,8 тис. грн.) та структурному підрозділу соціального захисту населення Севастопольської міськдержадміністрації (1395,4 тис. грн.) кошторисні призначення на відповідні виплати у загальній сумі **9951,2 тис. грн.** у березні 2014 року були спрямовані на рахунок Мінсоцполітики. При цьому протягом січня-лютого 2014 року АР Крим та м. Севастополь, спрямовувались кошти у сумі **1564,1 тис. гривень.**

Надалі кошторисні призначення, які передбачалися на проведення компенсаційних виплат постраждалим АР Крим та м. Севастополь, протягом 2014 року було перерозподілено між іншими регіонами України.

Спільним наказом Мінсоцполітики та Мінфіну від **24.10.2014** № 808/1074 до паспорта бюджетної програми на 2014 рік за КПКВК 2501200 внесені зміни. Відповідно до паспорта на 2014 рік (зі змінами від 24.10.2014), видатки за напрямом «Щомісячна грошова допомога у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» становили **805848,4 тис. грн.**, тобто були **збільшені на суму 23912,5 тис. гривень.** При цьому видатки на погашення кредиторської заборгованості станом на 01.01.2014 затверджено у сумі **47779 тис. грн.**, тобто **зменшено на 23912,5 тис. гривень.**

Зазначені зміни здійснено внаслідок накладення арештів і примусового стягнення з рахунків управлінь праці та соціального захисту населення **Житомирської області** на виконання судових рішень за напрямом виплати грошової допомоги та компенсації особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Сума накладених арештів на рахунки управлінь праці та соціального захисту населення Житомирської області у зв'язку із прийняттям судових рішень щодо виплати компенсацій і допомоги особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, становила **34224,1 тис. грн.**, з них щодо виплати грошової допомоги та компенсації - **23912,5 тис. гривень.**

Остаточні кошторисні призначення на 2014 рік за відповідним напрямом із урахуванням погашення кредиторської заборгованості та витрат на поштові операції становили **785462,1 тис. гривень.**

Протягом 2014 року Мінсоцполітики на виплату грошової допомоги та компенсації **спрямовано 784409,3 тис. грн.** (із урахуванням погашення кредиторської заборгованості та витрат на поштові операції), що **менше** кошторисних призначень зі змінами на 2014 рік на **1052,8 тис. гривень.**

Кошти в сумі **1052,8 тис. грн.** не були спрямовані структурному підрозділу соціального захисту населення Донецької облдержадміністрації у зв'язку з відсутністю від нього заявленої потреби на відповідну виплату та **залишилися нерозподіленими.**

Як встановлено під час аудиту, фінансування виплати грошової допомоги та компенсації громадянам **Донецької області** здійснювалось протягом січня-жовтня, **Луганської області** - протягом січня-вересня 2014 року.

За інформацією Мінсоцполітики, останнє спрямування коштів структурним підрозділам **Донецької області** у сумі **2499,5 тис. грн.** було здійснено у жовтні 2014 року, всього за рік **спрямовано 36076,2 тис. грн.** при початкових кошторисних призначеннях **43304,6 тис. гривень.**

Структурним підрозділам **Луганської області** останнє спрямування коштів у сумі **2074,3 тис. грн.** було здійснено у вересні, всього за рік **спрямовано 18399,7 тис. грн.** при початкових кошторисних призначеннях **23462,4 тис. гривень.**

Звіт про виконання паспорта бюджетної програми за КПКВК 2501200 складено на підставі звіту про надходження та використання коштів загального фонду за 2014 рік (форма № 2д), який **містить** касові видатки структурних підрозділів соціального захисту населення Донецької та Луганської областей лише за I квартал 2014 року і **не містить** зовсім обсягів касових видатків структурних підрозділів АР Крим та м. Севастополя оскільки вони не надали фінансової та бюджетної звітності¹³.

Згідно із даними звіту про виконання паспорта бюджетної програми станом на 1 січня 2015 рік, касові видатки становили **2398585 тис. грн.**, що менше затверджених паспортом (зі змінами) на **224571,5 тис. грн.**, з них, зокрема, за напрямками:

✓ «Виплата щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» - **739884,3 тис. грн.;**

✓ «Погашення кредиторської заборгованості, зареєстрованої в органах Державної казначейської служби станом на 01.01.2014» - **47398,5 тис. грн.;**

✓ «Витрати на поштові операції з виплати компенсацій та допомог постраждалим громадянам» - **3382,4 тис. гривень.**

Касові видатки **безпосередньо на забезпечення виплати грошової допомоги та компенсації** з врахуванням погашення кредиторської заборгованості та витрат на поштові операції становили **748259,9 тис. грн.**, у тому числі:

- на виплату грошової допомоги та компенсації - **739884,3 тис. грн.;**
- на погашення кредиторської заборгованості з виплати щомісячної грошової допомоги та компенсації - **6046,5 тис. грн.;**
- витрати на поштові операції на забезпечення виплати щомісячної грошової допомоги та компенсації - **2329,1 тис. гривень.**

¹³ Відповідно до пункту 1.14 наказу Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44 «Про затвердження Порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів» (із змінами), у разі неподання на звітну дату фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, що **знаходяться на тимчасово окупованій території та на території проведення антитерористичної операції**, до зведеної фінансової та бюджетної звітності включаються показники фінансової та бюджетної звітності таких розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, яка була подана ними за попередній звітний період (за I квартал 2014 року).

Як встановлено, протягом 2014 року, згідно з даними звіту про виплату компенсацій, допомог та надання пільг громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (ф.№7-ВК)¹⁴, Мінсоцполітики на виплату грошової допомоги і компенсації **спрямовано 730006,8 тис. грн.**, з них на виплату грошової допомоги та компенсації - 723265,6 тис. грн., на погашення кредиторської заборгованості - 4418,8 тис. грн. та витрати на поштові операції - 2322,4 тис. гривень.

Розбіжність між фактично спрямованими структурним підрозділам коштами для проведення виплат (784409,3 тис. грн.) і цим показником, згідно з даними звіту ф.№7-ВК, у сумі 54402,5 тис. грн. обумовлена тим, що звіт ф.№7-ВК сформовано без урахування звіту за ф.№7-ВК структурних підрозділів соціального захисту населення Донецької та Луганської областей та коштів Мінсоцполітики, спрямованих для проведення компенсаційних виплат в АР Крим та м. Севастополь в сумі 1564,1 тис. гривень.

За даними звіту ф. № 7-ВК, **фактично виплачено** грошової допомоги та компенсації з початку 2014 року на загальну суму **726766,5 тис. грн.**, з них на виплату грошової допомоги та компенсації - **720025,8 тис. грн.**, на погашення кредиторської заборгованості - **4418,8 тис. грн.** і поштові витрати - **2321,9 тис. гривень.**

Враховуючи ненадходження річної бюджетної та фінансової звітності від департаментів соціального захисту населення Донецької та Луганської облдержадміністрацій та включення до зведеної звітності їх показників тільки за I квартал 2014 року, дані бюджетної та фінансової звітності і звіту за ф.№7-ВК є **непорівнянними**, що **унеможливорює здійснення повного аналізу використання коштів на виплату грошової допомоги та компенсації порівняно до затверджених бюджетних призначень та спрямованих коштів на ці цілі.**

Відповідно до звіту Мінсоцполітики за ф.№7-ВК, у 2014 році фактично здійснено видатки на виплату грошової допомоги та компенсації у сумі **730006,8 тис. грн.**, фактично виплачено **726766,5 тис. гривень.** За даними Мінсоцполітики, невикористаний залишок коштів за цим напрямом у сумі **3240,3 тис. грн.** було повернено наприкінці 2014 року до Державного бюджету України.

Слід зазначити, що, за поясненням Мінсоцполітики, залишок коштів у сумі **3034,4 тис. грн.** утворився в департаменті соціального захисту населення Київської облдержадміністрації у зв'язку із несвоєчасним поданням окремими підприємствами документів щодо розрахункових витрат, пов'язаних із виплатою компенсацій, а також у зв'язку з поверненням **206 тис. грн.**

---

¹⁴ Мінсоцполітики, відповідно до Порядку № 936 (зі змінами) та з метою ефективного планування та контролю за цільовим використанням бюджетних коштів, у межах виконання бюджетної програми за КПКВК 2501200 "Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" наказом від 28.03.2013 №156 затвердило звіт про виплату компенсацій, допомог та надання пільг громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (ф.№7-ВК).

поштовими відділеннями та установами банку не отриманих одержувачами виплат з різних причин у кінці року (Волинська, Тернопільська, Харківська, Чернігівська облдержадміністрації тощо).

За даними звіту ф.№7-ВК, кредиторська заборгованість **на початок 2014 року за напрямом «Щомісячна грошова допомога у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсація за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» становила 88601,7 тис. грн., з яких прострочена кредиторська заборгованість 28262,6 тис. гривень.** Кредиторська заборгованість **на кінець 2014 року** за вказаним напрямом становила **78545,8 тис. грн., з неї прострочена - 23457,6 тис. грн.,** термін оплати якої не настав - **55088,2 тис. гривень.** При цьому, за даними звіту ф.№7-ВК, кредиторська заборгованість **на кінець 2014 року (78545,8 тис. грн.)** взагалі не містить даних щодо кредиторської заборгованості структурних підрозділів соціального захисту населення АР Крим, м. Севастополь, Донецької та Луганської областей.

Аудитом встановлено, що **чисельність отримувачів допомоги і компенсації, наведена Мінсоцполітики, протягом 2014 року значно різнилась.**

Так, при розрахунку потреби обсягу видатків на виплату допомоги та компенсації Мінсоцполітики обраховано отримувачів в кількості **983,2 тис. осіб.**

У зв'язку з тим що виділеного обсягу коштів за КПКВК 2501200 було недостатньо для проведення протягом року зазначених виплат, при формуванні **паспорта** Мінсоцполітики показник чисельності отримувачів допомоги і компенсації **скоригувало до 934,2 тис. осіб,** виходячи із середнього розміру виплат, що **на 49 тис. осіб менше, ніж обраховано в розрахунках до потреби.**

При внесенні змін до паспорта від 24.10.2014 у зв'язку із збільшенням обсягу видатків на відповідну виплату на суму **23912,5 тис. грн. показник кількості отримувачів допомоги і компенсації було збільшено на 28,6 тис. осіб - до 962,8 тис. осіб.**

Відповідно до даних звіту про виконання паспорта за 2014 рік і звіту ф. № 7-ВК, **грошову допомогу та компенсацію фактично виплачено 961,3 тис. осіб** (без урахування даних департаментів соціального захисту населення АР Крим, м. Севастополь, Донецької та Луганської областей), або **на 27,1 тис. осіб більше,** ніж затверджено в паспорті бюджетної програми від 19.03.2014, і **на 1,5 тис. осіб менше,** ніж затверджено паспортом від 24.10.2014.

Отже, протягом 2014 року чисельність отримувачів грошової допомоги і компенсації Мінсоцполітики **коригувалась залежно від обсягів фінансування для проведення зазначених виплат та не відображала фактичну чисельність.**

Таким чином, Мінсоцполітики як головний розпорядник коштів не забезпечило обґрунтованого планування видатків на виплату грошової допомоги і компенсації та належного контролю за виконанням бюджетної програми, що в умовах обмежених фінансових ресурсів, виділених для

виконання законодавчо встановлених гарантій постраждалим громадянам, призвело до утворення наприкінці 2014 року невикористаного залишку бюджетних коштів у сумі 3240,3 тис. грн. за наявності 23457,6 тис. грн. простроченої кредиторської заборгованості.

Планування видатків на відповідні виплати здійснювалось не з фактичної потреби щодо осіб, які мають право на отримання грошової допомоги та компенсації, а виходячи з фактично виділеного обсягу фінансування на 2014 рік для проведення цих виплат.

4. Результати аудиту використання коштів державного бюджету у 2014 році на виплату щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Аудитом встановлено ряд недоліків у використанні коштів, передбачених у 2014 році на виплату грошової допомоги та компенсації, що негативно позначилось на своєчасності та повноті отримання постраждалими зазначених виплат:

✓ Внаслідок невідповідності розмірів грошової допомоги, встановлених Постановою № 836, розмірам, визначеним Законом № 796, виникла правова колізія, яка призводила до масових звернень громадян до судів, що, як правило, приймали рішення на користь позивачів.

Таким чином, одержувачі вищезазначеної виплати були в нерівних умовах: незначна їх частина отримувала соціальну підтримку від держави на підставі судових рішень, переважна більшість - відповідно до постанов Кабінету Міністрів України (за значно нижчими розмірами).

Головною проблемою невиконання рішень судів є недостатнє фінансування та велика кількість невиконаних рішень судів.

Державною казначейською службою України на запит Рахункової палати листом від 10.04.2015 поінформовано, що Казначейством у 2014 році, відповідно до Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», за бюджетною програмою КПКВК 3504040 «Забезпечення виконання рішень суду, що гарантовано державою» виконано **4005** виконавчих документів на загальну суму **76,6 млн. гривень**.

Кількість позовів, що перебувають на розгляді в судах, і кількість судових рішень, винесених відповідно до Закону № 796, Казначейством не обліковуються. Моніторинг обліку в розрізі видів виплат громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, Казначейством не проводиться.

Мінсоцполітики на запит контрольної групи за даними структурних підрозділів соціального захисту населення надало інформацію, що станом на 01.01.2015 постраждалими громадянами подано **91 тис.** позовів щодо виплати грошової допомоги та компенсації, сума за заявами становила **162,5 млн. грн.**, з них **162,4 млн. грн.** - щодо виплати грошової допомоги та **146,3 тис. грн.** -

щодо виплати компенсації.

Судами першої інстанції на користь громадян винесено **89,9 тис. рішень** з виплати грошової допомоги та компенсації, сума коштів, що підлягала виплаті громадянам, становила **164,1 млн. грн.**; апеляційними судами - **63,3 тис. рішень (101,7 млн. грн.)**; касаційними судами - **174 рішення (323,7 тис. гривень)**.

Загальна сума виплат і стягнень з рахунків структурних підрозділів соціального захисту населення за рішеннями судів всіх інстанцій з виплати допомоги та компенсації станом на 01.01.2015 - **7,7 млн. грн.**, з них у **Житомирській області - 7,3 млн. грн.**, або **94,8 відс.**, у **Рівненській області - 0,4 млн. грн.**, або **5,2 відсотка**.

Оперативну інформацію структурних підрозділів соціального захисту населення щодо судових рішень з виплати грошової допомоги та компенсації на користь громадян у **2013 та 2014 роках** наведено в таблиці 3:

Таблиця 3

Інформація про судові рішення з виплати грошової допомоги та компенсації на користь громадян у 2013 та 2014 роках

Позови		Прийнято рішень судами першої інстанції		Прийнято рішень апеляційними судами		Прийнято рішень касаційними судами		Сума виплат і стягнень з рахунків СПСЗН за рішеннями суду (тис.грн.)
кількість	сума (тис. грн.)	кількість	сума (тис. грн.)	кількість	сума (тис. грн.)	кількість	сума (тис. грн.)	
2013 рік								
7723	22239,8	5856	11835,3	7553	13596,1	65	242,6	78,3
2014 рік								
4019	5286,9	1936	3724,8	919	1017,7	0	0	35,7

* Без урахування даних структурних підрозділів соціального захисту населення АР Крим, м. Севастополя, Донецької та Луганської областей

Як видно із таблиці, у **2014 році** порівняно з попереднім роком у **1,9 раза зменшилася кількість позовів**, що розглядалися судами, - з **7723** у 2013 році до **4019** у 2014 році; у **2,2 раза** зменшилася сума виплат з рахунків структурних підрозділів соціального захисту населення за рішеннями судів - з **78,3 тис. грн.** у 2013 році до **35,7 тис. грн.** у 2014 році.

За інформацією Мінсоцполітики, виплати за рішеннями судів на користь громадян протягом **2013-2014 років** здійснено лише у **двох областях**: у 2013 році у Житомирській області - **78,3 тис. грн.**, у 2014 році у Харківській області - **35,7 тис. гривень**.

Зокрема, під час проведення аудиту в Київській області встановлено, що 2 із 37 управлінь праці та соціального захисту населення (Іванківської райдержадміністрації та Фастівської міськраді) отримали **п'ять постанов суду про стягнення виплат щомісячної грошової допомоги** у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства. За даними постановами суду УПСЗН донараховано **14 тис. грн.**, проте грошова допомога **не виплачена**.

✓ За відсутності контролю з боку Мінсоцполітики департаментом соціального захисту населення Київської облдержадміністрації не забезпечено обґрунтованого планування видатків на виплату грошової допомоги та компенсації, що в умовах обмежених фінансових ресурсів і за наявності простроченої кредиторської заборгованості в сумі 23,1 тис. грн. призвело до повернення наприкінці року до державного бюджету 4207,6 тис. грн. невикористаних коштів.

Так, потреба в коштах за напрямом «Виплата щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі – напрям) на 2014 рік була сформована департаментом на основі отриманих від УПСЗН розрахунків у загальній сумі **184 144,7 тис. гривень**.

Кошторис та план асигнувань бюджетної програми за КПКВК 2501200 затверджені департаменту із загальним обсягом видатків у сумі **507 857,6 тис. гривень**. Розподілом видатків за КПКВК 2501200 на 2014 рік за напрямом затверджено асигнувань в обсязі **176 414,9 тис. грн.**, або **95,8 відс.** від заявленої потреби.

На підставі заявок від УПСЗН про необхідність додаткового фінансування протягом року до кошторису вносились зміни, в результаті чого кошторисні призначення за напрямом були збільшені на **10 604,3 тис. грн.** і остаточно визначені в сумі **187 019,2 тис. гривень**. Фактично протягом 2014 року департамент своїми фінансовими розподілами в межах КЕКВ 2710 за цим напрямом розподілив між УПСЗН **182 811,6 тис. гривень**.

Таким чином, внесені зміни до кошторису департаменту та кошторисів УПСЗН за напрямом щодо збільшення кошторисних призначень на **4 207,6 тис. грн.** були необґрунтованими, що надалі призвело до повернення коштів до державного бюджету як невикористаних.

✓ Керівництвом департаменту соціального захисту населення Київської облдержадміністрації приймались неефективні управлінські рішення щодо розподілу асигнувань між структурними підрозділами Київської області.

Так, несвоєчасні рішення департаменту щодо розподілу асигнувань (від 5 до 11 робочих днів) не давали змоги структурним підрозділам своєчасно проводити видатки, що уповільнювало отримання грошової допомоги та компенсації пільговиками. Зокрема, **26 315,1 тис. грн.** перебували на рахунку департаменту 7 робочих днів (з 14 по 22 січня 2014) і **11243,1 тис. грн.** – 11 робочих днів (з 10 по 24 грудня 2014).

Аудитом встановлено, що планові помісячні асигнування управлінню соціального захисту населення Києво-Святошинської районної державної адміністрації Київської області на виплату компенсації постраждалим категорії 1 і 2 були розподілені непропорційно впродовж 2014 року і їх сума коливалася від **1 735,9 тис. грн.** (на лютий) до **63,7 тис. грн.** (на червень). У цілому найбільше асигнувань розподілено на I квартал – 37,8 відс., найменше

на II квартал – 12,8 відс., на III і IV квартали розподілено відповідно 25,5 відс. і 23,9 відс. річного обсягу асигнувань.

На рахунок управління соціального захисту населення Києво-Святошинської районної державної адміністрації впродовж перших п'яти місяців 2014 року були наявні залишки значних сум невикористаних коштів (від **451,5 тис. грн.** до **811,4 тис. гривень**). Надалі недофінансування за напрямом у червні, липні, серпні унеможливило здійснення своєчасного перерахування необхідних обсягів коштів для проведення розрахунків із пільговиками в загальній сумі **229,8 тис. грн.** (у червні – 102,2 тис. грн., липні – 20,7 тис. грн., серпні – 106,9 тис. грн.), що спричинило звернення пільговиків із скаргами на урядову гарячу лінію.

Внаслідок затримки перерахування коштів у червні **458 пільговиків** недоотримали належні виплати компенсації за травень, в липні **97 осіб** - за червень, серпні **461 особа** - за липень 2014 року. Тобто пільговики категорії 1 і 2 отримали компенсації із запізненням на місяць.

✓ Департаментом соціального захисту населення Київської облдержадміністрації допущено викривлення даних щодо обсягів виплат грошової допомоги та компенсації у 2014 році. Дані зведеної форми № 7-ВК за 2014 рік, наданої департаментом Мінсоцполітики, не відповідають узагальненим звітам структурних підрозділів з питань соціального захисту населення та фактично завищені на **1173,3 тис. гривень**.

Так, згідно зі звітом за формою № 7-ВК, наданим департаментом Мінсоцполітики, за цим напрямом фактично виплачено **183 984,9 тис. гривень**. Водночас під час аудиту встановлено, що дані зведеної форми №7-ВК по Київській області за 2014 рік щодо фактично виплачених коштів не відповідають узагальненим даним структурних підрозділів соціального захисту населення: вони завищені на **1173,3 тис. грн.** і фактично становлять **182811,6 тис. гривень**.

✓ Через відсутність належного контролю з боку як департаменту, так і окремих УПСЗН Київської області грошова допомога в 2014 році в сумі **32,3 тис. грн.** виплачена із порушенням вимог п. 3 Порядку № 936.

Під час перевірки департаменту з'ясовано, що в окремих справах, які ведуться УПСЗН у м. Бориспіль, Іванківському, Поліському та Фастівському районах, встановлені порушення пункту 3 Порядку № 936, а саме:

- УПСЗН у м. Бориспіль (одна справа), Іванківському (5 справ), Поліському (5 справ) і Фастівському (5 справ) районах призначення громадянам грошової допомоги та компенсації у 2014 році здійснювалось не за єдиною заявою, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1146, а за заявами, складеними у довільній формі;

- працівниками УПСЗН Фастівського району у двох справах не завірені копії окремих документів (копії паспортів, висновки МСЕК).

Цим пільговикам упродовж 2014 року було виплачено **32,3 тис. грн.** грошової допомоги та компенсації.

✓ Відповідно до пункту 38 положення про департамент соціального захисту

населення Київської облдержадміністрації, затвердженого розпорядженням голови Київської обласної державної адміністрації від 05.02.2013 № 43, департамент **зобов'язаний забезпечити ведення Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги, проте з 2013 року доступ до ЄДАРП з метою інформаційного перегляду відсутній.**

За поясненнями департаменту, сервер, на якому було встановлено реєстр ЄДАРП, **не працює з 2013 року**, коли при об'єднанні відділу персоніфікованого обліку пільг і комп'ютеризації з відділом соціальних допомог та субсидій було скорочено посаду фахівця відділу, який виконував обов'язки системного адміністратора та на якого було покладено обов'язки ведення реєстру. За інформацією департаменту, в 2013 році були неодноразові звернення до ДП «Інформаційно-обчислювальний центр» Мінсоцполітики з приводу надання ключів доступу. **Як наслідок, належний контроль, як передбачено підпунктом 5 пункту 4 положення, департаментом не здійснювався.**

Стан внутрішнього контролю Мінсоцполітики за використанням коштів державного бюджету, призначених на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Аудитом встановлено, що протягом останніх чотирьох років управління внутрішнього аудиту Мінсоцполітики (далі – Управління) дослідження питання використання коштів державного бюджету за бюджетною програмою КПКВК 2501200 «Соціальний захист громадян, які постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи» **не здійснювалось.**

У 2014 році Управлінням було проведено аудит відповідності діяльності департаменту соціального захисту постраждалих від Чорнобильської катастрофи за період з 01.01.2011 до 01.02.2014.

Проведеним дослідженням встановлено, що внутрішніми документами Міністерства діяльність департаменту та інших структурних підрозділів з питань соціального захисту постраждалих громадян на той час не була регламентована, оскільки після реорганізації у березні 2013 року центрального апарату Мінсоцполітики положення про структурні підрозділи апарату Міністерства не були затверджені.

Функції з моніторингу та аналізу практичного застосування чинного законодавства щодо соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, департаментом фактично зведені до внесення змін та розробки проектів законодавчих та нормативно-правових актів за умови отримання відповідних пропозицій і рекомендацій від керівництва Мінсоцполітики та Уряду.

Планування діяльності департаменту із здійснення контрольних наглядних функцій у регіонах є **безсистемним**, жодні критерії відбору об'єктів контролю ним не застосовуються, не береться до уваги і кількісний критерій для відбору регіонів. Плани роботи Мінсоцполітики, у яких передбачені кількість перевірок та області для їх здійснення, **не виконуються**, має місце

внесення недостовірних даних у звіти про виконання планів роботи Міністерства на відповідний рік.

Фактичне звуження кола повноважень працівників департаменту призвело до **незабезпечення всебічного контролю за дотриманням вимог законодавства з питань соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи**: у посадових інструкціях працівників відділів проведення відповідних перевірок передбачене лише в органах соціального захисту населення та державних адміністраціях, що не відповідає переліку підприємств, установ, організацій, передбачених у функціях Департаменту згідно з положенням про нього.

Отже, **стан внутрішнього контролю Мінсоцполітики за використанням коштів державного бюджету, призначених на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, є неналежним. Протягом останніх чотирьох років аудит використання коштів державного бюджету, призначених на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, в тому числі на виплату грошової допомоги та компенсації, не здійснювався.**

Аудит відповідності діяльності департаменту соціального захисту постраждалих від Чорнобильської катастрофи засвідчив ряд системних недоліків.

ВИСНОВКИ

1. Кабінетом Міністрів України та Міністерством соціальної політики України у 2014 році не забезпечено у повному обсязі виконання Закону № 796 у частині виплати щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, що зумовлено недостатнім рівнем фінансового забезпечення цих виплат при формуванні проекту державного бюджету та неналежним організаційним забезпеченням виконання відповідної бюджетної програми з боку Мінсоцполітики.

Існуюча система виплати щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, базувалася на нормативно-правових актах, обсяги виплат за якими не відповідали їх розмірам, визначеним Законом № 796, що спричиняло порушення прав постраждалих громадян на соціальний захист, створювало соціальну напругу серед них та призводило до звернень громадян до судів.

2. Нормативно-правове забезпечення виплати щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування громадян, які постраждали внаслідок

Чорнобильської катастрофи, на сьогодні недосконале та застаріле, містить правові колізії.

2.1. З 2011 року подолання наслідків Чорнобильської катастрофи здійснюється без державної програми, незважаючи на неодноразові рекомендації Верховної Ради України щодо подання проекту закону про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи.

Рекомендаціями парламентських слухань «Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об'єкт «Укриття» та перспективи розвитку зони відчуження», схвалених постановою Верховної Ради України від 22.04.2015 № 348-VIII, Кабінету Міністрів України запропоновано внести на розгляд Верховної Ради України проект закону про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2016 - 2026 роки.

2.2. Розміри грошової допомоги встановлені Постановою № 836 в абсолютних сумах і не змінювались протягом 18 років, незважаючи на постійне зростання мінімальної заробітної плати. Відповідно, у 2014 році вони були меншими майже в 230 разів від визначених Законом № 796.

Ця допомога розміром від 1,6 грн. до 2,6 грн. на місяць, яка нараховувалася більш як 655 тис. осіб, істотно не впливала на рівень обмеження споживання постраждалими особами продуктів харчування місцевого виробництва, втратила свою матеріальну та соціальну значущість, водночас була додатковим навантаженням для працівників органів соціального захисту населення. З 01.01.2015 виплата грошової допомоги відмінена Законом України від 28.12.2014 № 76 «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України».

2.3. У порушення п. 9 Порядку № 936, розміри грошової компенсації вартості продуктів харчування громадянам, віднесеним до категорії 1 і 2 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, останні п'ять років не змінювались.

Мінсоцполітики своїм наказом від 07.04.2014 № 196 визначило розмір грошової компенсації на 2014 рік на рівні 2010 року. Вже тоді цей розмір був на третину менший, ніж потреба. Враховуючи зростання цін протягом чотирьох років, реальні розміри компенсації зменшилися майже вдвічі, що призвело до недотримання фізіологічних (медичних) норм забезпечення продуктами харчування постраждалих громадян, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.1992 № 258 «Про норми харчування та часткову компенсацію вартості продуктів для осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

2.4. Кабінет Міністрів України у порушення п. 16 прикінцевих положень Закону № 76 щодо приведення у місячний строк з дня набрання ним чинності нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом зміни до Постанови № 936 у зв'язку з виключенням ст. 37 із Закону № 796 до цього часу не вніс. Мінсоцполітики порушило термін подання Кабінету Міністрів України проекту нормативно-правового акта щодо внесення змін до Постанови № 936 для виконання п. 16 прикінцевих положень Закону № 76.

2.5. У порушення п. 2 прикінцевих положень Закону України від 27.02.2014 № 795 «Про внесення змін до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» щодо приведення його у відповідність із Конституцією України» та п. 9 постанови Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» Положення про Міністерство соціальної політики України Кабінетом Міністрів України не затверджене.

2.6. Наказ № 196 затверджений Мінсоцполітики з недотриманням вимог пункту 9 Порядку № 936 у частині терміну визначення розмірів грошової компенсації, який не може перевищувати десяти днів після прийняття закону про Державний бюджет України на відповідний рік.

3. Внаслідок невідповідності розмірів щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва, встановлених Постановою № 836, розмірам, визначеним Законом № 796, виникла правова колізія, яка призводила до масових звернень громадян до судів, що, як правило, приймали рішення на користь позивачів.

Станом на 01.01.2015 постраждалими громадянами подано **91 тис.** позовів щодо виплати грошової допомоги та компенсації. Сума, яка за позовами підлягала виплаті, становила **162,5 млн. грн.**, при цьому **162,4 млн. грн. (99,9 відс.)** - це сума за позовами щодо виплати грошової допомоги.

Загальна сума виплат і стягнень з рахунків структурних підрозділів соціального захисту населення за рішеннями судів усіх інстанцій з виплати допомоги та компенсації станом на 01.01.2015 - **7,7 млн. грн.**, з них у Житомирській області - **7,3 млн. грн. (94,8 відс.)**, Рівненській області - **0,4 млн. грн. (5,2 відсотка).**

4. Відсутність єдиної повної інформаційної бази обліку постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи громадян призводить до необ'єктивної інформації про їх чисельність.

4.1. Мінсоцполітики не створило єдиного системного і достовірного обліку громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, який би підтверджував правомірність нарахування їм відповідних виплат і забезпечував обґрунтоване планування видатків і розподіл коштів за бюджетною програмою за КПКВК 2501200 «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Існуюча база ЄДАРП не використовується Мінсоцполітики для визначення обсягів видатків для отримання постраждалими громадянами відповідних виплат. Дані про отримувачів виплат формуються на підставі звітів про чисельність осіб, які мають право на пільги, передбачені Законом № 796, що надсилаються структурними підрозділами соціального захисту населення.

4.2. Внаслідок неефективних управлінських рішень Мінсоцполітики та департаменту соціального захисту населення Київської облдержадміністрації протягом двох років у Київській області не забезпечено ведення ЄДАРП і здійснення департаментом і структурними підрозділами соціального захисту

населення контролю за правомірністю нарахування компенсаційних виплат постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи.

З 2013 року відсутній доступ до ЄДАРП сервера зазначеного департаменту та не забезпечено його ведення згідно з п. 4 положення про департамент у зв'язку із скороченням посади фахівця, який виконував обов'язки системного адміністратора і на якого було покладено обов'язки ведення реєстру. Департаментом як уповноваженим органом не організовано збирання, систематизацію, зберігання інформації, ведення обліку пільговиків та внесення до реєстру уточнень згідно з п. 3 Положення про ЄДАРП.

5. Мінсоцполітики як головний розпорядник коштів не забезпечило обґрунтованого планування видатків на виплату грошової допомоги і компенсації та належного контролю за виконанням бюджетної програми, що в умовах обмежених фінансових ресурсів, виділених для виконання законодавчо встановлених гарантій постраждалим громадянам, призвело до утворення наприкінці 2014 року невикористаного залишку бюджетних коштів у сумі 3240,3 тис. грн. за наявності 23457,6 тис. грн. простроченої кредиторської заборгованості.

5.1. Планування видатків на відповідні виплати здійснювалось не з фактичної потреби щодо осіб, які мають право на отримання грошової допомоги та компенсації, а виходячи з фактично виділеного обсягу фінансування на 2014 рік для проведення цих виплат.

Чисельність отримувачів грошової допомоги і компенсації протягом року коригувалась Мінсоцполітики залежно від обсягів фінансування для проведення зазначених виплат.

5.2. За відсутності контролю з боку Мінсоцполітики департаментом соціального захисту населення Київської облдержадміністрації не забезпечено обґрунтованого планування видатків на виплату грошової допомоги та компенсації, що призвело до повернення наприкінці року до державного бюджету **4207,6 тис. грн.** як невикористаних. При цьому департаментом надано Мінсоцполітики недостовірні звітні дані про використання коштів за цим напрямом і залишки невикористаних коштів у сумі **3034,4 тис. гривень.**

5.3. Керівництво департаменту соціального захисту населення Київської облдержадміністрації приймало неефективні управлінські рішення щодо розподілу асигнувань між структурними підрозділами соціального захисту населення.

Несвоєчасні рішення департаменту щодо розподілу асигнувань (від 5 до 11 робочих днів) не давали змоги структурним підрозділам проводити видатки у відповідні терміни, що уповільнювало отримання грошової допомоги та компенсації пільговиками. Зокрема, у січні 2014 року **26 315,1 тис. грн.** перебували на його рахунку 7 робочих днів та у грудні **11243,1 тис. грн.** - 11 робочих днів.

На рахунку управління соціального захисту населення Києво-Святошинської районної державної адміністрації впродовж перших п'яти місяців 2014 року були наявні залишки значних сум невикористаних коштів (від

451,5 тис. грн. до 811,4 тис. гривень). Надалі недофінансування за напрямом у червні, липні, серпні унеможливило здійснення своєчасного перерахування необхідних обсягів коштів для проведення розрахунків із пільговиками в загальній сумі **229,8 тис. грн.**, що призвело до звернень пільговиків із скаргами на урядову гарячу лінію.

Через затримку з перерахуванням коштів у червні **458 пільговиків** недоотримали належні виплати компенсації за травень, у липні **97 осіб** - виплати за червень, у серпні **461 особа** - за липень 2014 року. Тобто ці постраждалі громадяни отримали компенсації **із запізненням на місяць**.

5.4. Департаментом соціального захисту населення Київської облдержадміністрації допущено викривлення даних щодо обсягів виплат грошової допомоги та компенсації у 2014 році: дані зведеної форми №7-ВК за 2014 рік не відповідають узагальненим звітам структурних підрозділів соціального захисту населення і фактично завищені на **1173,3 тис. гривень**.

5.5. Через відсутність належного контролю з боку як департаменту, так і окремих структурних підрозділів соціального захисту населення Київської області грошова допомога в 2014 році в сумі **32,3 тис. грн.** виплачена із порушенням вимог п. 3 Порядку № 936.

6. Стан внутрішнього контролю Мінсоцполітики за використанням коштів державного бюджету, призначених на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, є неналежним.

Протягом останніх чотирьох років аудит використання коштів державного бюджету, призначених на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, в тому числі на виплату грошової допомоги та компенсації, не здійснювався.

ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами аудиту вважаємо за доцільне:

1. Направити інформацію про результати аудиту Верховній Раді України для врахування пропозиції щодо необхідності удосконалення законодавства у сфері соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

2. Направити інформацію про результати аудиту Кабінету Міністрів України, запропонувавши вжити заходів щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи:

- внести на розгляд Верховної Ради України проект закону про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2016 - 2026 роки;

- при формуванні проекту Державного бюджету України на 2016 рік розглянути можливість виділення коштів для встановлення розмірів грошової компенсації вартості продуктів харчування для громадян, віднесених до категорії 1 і 2 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, виходячи із фізіологічних (медичних) норм забезпечення продуктами

харчування та актуальних середніх цін на продукти харчування відповідно до статей 20 і 21 Закону № 796 та пункту 9 Порядку № 936;

- внести зміни до Порядку використання коштів державного бюджету для виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.09.2005 № 936, у зв'язку з виключенням статті 37 із Закону України від 28.02.91 № 796 «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

- прискорити затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України.

3. Направити Висновок Колегії Рахункової палати Міністерству соціальної політики України для вжиття заходів щодо:

- удосконалення нормативно-правового забезпечення, що врегульовує питання соціальних виплат громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

- подання Кабінету Міністрів України при формуванні проекту державного бюджету на 2016 рік пропозиції щодо виділення коштів для встановлення розмірів грошової компенсації вартості продуктів харчування громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, відповідно до статей 20 і 21 Закону № 796 та пункту 9 Порядку № 936;

- забезпечення обґрунтованого планування видатків на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

- забезпечення достовірного обліку громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

- забезпечення належного внутрішнього контролю за використанням коштів державного бюджету, призначених на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

- усунення недоліків і порушень, виявлених під час аудиту.

Член Рахункової палати

Л.В.Вітковська